

21 жовтня 2015 р. Український реферативний журнал «Джерело» відзначив свій 20-річний ювілей. З цієї нагоди в Національній бібліотеці України ім. В. І. Вернадського відбувся круглий стіл. Численні гості й партнери привітали цього дня творців УРЖ «Джерело» – Національну бібліотеку України ім. В. І. Вернадського та Інститут проблем реєстрації інформації НАН України.

Розпочинаючи роботу круглого столу, генеральний директор НБУВ член-кореспондент НАН України В. Попик зачитав привітання редакції УРЖ «Джерело» від президента НАН України академіка НАН України Б. Патона, у якому йдеться, що цей журнал і база даних «Україніка наукова» стали «суттєвим надбанням національного інформаційного ресурсу і головним засобом міждисциплінарного спілкування вчених України»¹.

В. Попик зазначив, що УРЖ «Джерело» став одним з перших плідних проєктів НБУВ, який довів перспективність інтеграції зусиль бібліотеки з установами іншого профілю: науково-дослідними інститутами, університетами, інформаційними центрами, видавництвами, громадськими науковими організаціями та ін. «Однак на нинішньому етапі розвитку УРЖ “Джерело” і бази даних “Україніка наукова” необхідно зосередити увагу на поєднанні бібліографічних, реферативних й повнотекстових масивів інформації та їх інтегруванні з наукометричними і бібліометричними базами даних», – наголосив генеральний директор НБУВ.

Перспективні потенціали розвитку УРЖ «Джерело» та бази даних «Україніка наукова» окреслив у своєму вітальному слові радник Президії НАН України академік О. Онищенко. Він зазначив: «Перший потенціал – це підготовка інтегративного синтетичного продукту, так би мовити, ущільненої інформації, потреба в якій зростатиме і надалі з урахуванням постійного збільшення обсягів інформації та інформаційного шуму». Другий потенціал, на думку академіка О. Онищенко, криється в можливості УРЖ «Джерело» й бази даних «Україніка наукова» продукувати аналітичні та прогностичні матеріали. О. Онищенко також відзначив велику пошукову роботу фахівців відділу наукового формування національних інформаційних ресурсів НБУВ та Інституту проблем реєстрації інформації НАН України, які вивели цей міждисциплінарний комплекс на європейський рівень.

Директор Українського мовно-інформаційного фонду НАН України академік В. Широков зауважив, що в сучасних обсягах інформації дуже важко дібратися до джерел авторитетної наукової інформації. «За таких умов УРЖ “Джерело” є вершиною інформаційного, когнітивного, знанневого айсбергу, яким є наші наукові публікації», – наголосив В. Широков.

---

¹ Привітання українському реферативному журналу «Джерело» президента НАН України академіка НАН України Б. С. Патона // Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/node/2446>.

Екскурс в історію створення реферативних журналів у різних країнах світу зробив у своєму виступі заступник директора з наукової роботи Інституту проблем реєстрації інформації, член-кореспондент НАН України А. Крючин. «Перший реферативний журнал *Journal des savants* з'явився у Франції 1665 р. Сьогодні їх нараховується в усьому світі майже 800. УРЖ “Джерело” у порівнянні з більшістю з них дуже молодий, втім уже завоював багато прихильників і передплатників не лише в Україні, а й за її межами. Інтерес до нашого реферативного журналу цілком зрозумілий, адже він узагальнює картину поточного стану науки в Україні», – підкреслив А. Крючин.

Питання ролі реферативної інформації в наповненні національного інформаційного простору розглянув заступник генерального директора НБУВ, доктор історичних наук, професор В. Горовий. Він зауважив, що суспільна національна й державна ієрархія визначається тим, наскільки ефективно країна використовує інформацію. «Однак на чужих інформаційних ресурсах цю ієрархію побудувати неможливо – потрібен власний. І він у нас є. Це УРЖ “Джерело”, який є серйозним дороговказом для ефективної організації національного інформаційного простору», – зазначив В. Горовий.

Процес трансформації бази даних «Україніка наукова» в семантичну мережу проаналізував завідувач відділу Інституту проблем реєстрації інформації НАН України, доктор технічних наук Д. Ланде. Він звернув увагу учасників круглого столу на проблеми, які виникають під час цієї трансформації, зокрема на можливість мережевого представлення в базі даних «Україніка наукова» співавторів і людей з однаковими прізвищами та ініціалами. За словами науковця, виділення деяких кластерів (груп) людей, які пишуть статті в співавторстві, а також семантичний аналіз ключових слів і побудова мережі понять сприятимуть асоціюванню авторів статей з науковими школами та пошуку експертів за певною науковою проблемою.

Завідувач відділу бібліометрії і наукометрії НБУВ, кандидат технічних наук Л. Костенко висловив думку про те, що за 20 років свого існування УРЖ «Джерело» завоював авторитет як потужне науково-інформаційне видання. Утім, не слід зупинятися на досягнутому. «Потрібні якісні зміни, інтелектуалізація напрямів його подальшого розвитку. Одним із них може стати дослідження терміносистеми БД “Україніка наукова”, що дасть змогу робити експертний прогноз розвитку науки. Другий напрям – трансформація БД “Україніка наукова” і УРЖ “Джерело” у бібліометричний і наукометричний ресурс», – запропонував Л. Костенко.

Під час круглого столу відбулася презентація ще одного проекту НБУВ – інформаційного порталу «Наука України: доступ до знань». Проект представила керівник Центру бібліотечних електронних ресурсів і технологій НБУВ, доктор наук із соціальних комунікацій К. Лобузін. Вона ознайомила

присутніх з метою інформаційного порталу, яка полягає в популяризації, підвищенні рейтингу та доступності електронних бібліотечно-інформаційних ресурсів наукових бібліотек України за рахунок використання сучасних бібліотечних та веб-технологій. Крім того, К. Лобузїна детально проаналізувала складові порталу (реєстр наукових бібліотек України, анотований інтернет-навігатор наукових ресурсів бібліотек України, інтернет-навігатор наукових журналів та періодичних видань України, реєстр наукових установ України, реєстр науковців України) і висловила сподівання, що наукові бібліотеки та наукові інформаційні центри долучаться до корпоративного формування інформаційного порталу «Наука України: доступ до знань».

Про співпрацю провідних бібліотек України з НБУВ щодо створення УРЖ «Джерело» розповіли представники Національної наукової медичної бібліотеки України та Державної науково-педагогічної бібліотеки України ім. В. О. Сухомлинського, які вже понад 10 років є його партнерами.

Завідувач відділу наукової обробки патентного фонду Національної наукової медичної бібліотеки України Т. Кривич зазначила, що за час співпраці фахівцями бібліотеки було підготовлено понад 13 тис. рефератів на публікації з галузевих наукових періодичних видань. Т. Кривич підкреслила цінність Українського реферативного журналу й зауважила, що головна бібліотека медичної галузі й бібліотеки підпорядкованої їй мережі не лише готують реферати для УРЖ «Джерело», а й активно використовують його в забезпеченні інформаційних потреб медичних наук.

Внесок Державної науково-педагогічної бібліотеки України ім. В. О. Сухомлинського у формування бази даних «Україніка наукова» та УРЖ «Джерело» також досить вагомий. Про це йшлося у виступі завідувача відділу наукової реферативної та аналітичної інформації у сфері освіти Н. Зайченко, яка зачитала доповідь директора ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, доктора педагогічних наук, професора Л. Березівської. «Спільно з провідними бібліотеками освітянської мережі ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського підготувала 12,6 тис. рефератів з наукових освітянських видань», – наголосила Н. Зайченко.

Завершилася робота круглого столу виступом завідувача відділу наукового формування національних реферативних ресурсів НБУВ Н. Зайченко. У першу чергу вона подякувала всім науково-інформаційним установам – партнерам НБУВ у створенні УРЖ «Джерело». «Завдяки спільним зусиллям нам вдалося збільшити обсяг журналу зі 100 друкованих облікових аркушів у 1996 р. до 1048 – у 2014 р. За цей період в журналі надано інформацію про більше ніж 500 тис. наукових публікацій», – підкреслила Н. Зайченко. Згадуючи перші роки існування журналу, вона зазначила: «У 90-х роках в Україні було чимало галузевих реферативних журналів, однак багато з них не витримали

конкуренції і закрилися. Ще приємно усвідомлювати, що саме УРЖ “Джерело” у 1995 р. став першим дійсно українським реферативним журналом. Попереду в нас чимало цікавих напрямів для розвитку та наполегливої праці» *(УРЖ «Джерело» – 20 років наукової комунікації // Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (<http://www.nbuv.gov.ua/node/2506>). – 2015. – 23.10).*